

UDK: 378.8

Visola TURAQULOVA,
Jizzax davlat pedagogika instituti o'qituvchisi.
visola@bk.ru

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali "Amaliy matematika" fakulteti, "Kompyuter ilmlari va dasturlash" kafedrasini professori, pedagogika fanlari nomzodi Salahdin Usmanov taqrizi asosida

MAKTAB O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH

Annotatsiya

Atrof-muhitni asrash hozirgi kunning eng muhim muammolaridan biriga aylanib bormoqda. Bunda o'sib kelayotgan yosh avlodni atrof-muhitni asrash va ekologik normalarga amal qilgan holda o'stirish muhim ahamiyatga egadir. Bu maqsad uchun biz avvalo maktab yoshidan boshlab bolalarimizda ekologik kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirish masalasiga alohida urg'u berishimiz kerak. Maqolada aynan maktab yoshidagi bolalarda ekologik kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirish masalalari yoritib o'tilgan. Bundan tashqari maqolada ekologik ta'limning hozirgi innovatsion uslublariga asosiy urg'u berib o'tilgan. Maqola mavzusini yoritish maqsadida xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy-tadqiqot ishlaridan keng foydalanildi.

Kalit so'zlar: Atrof-muhit, ekologik kompetensiya, tozalik, maktab yoshi, tabiat, maktabda ekologik ta'lim, iqlim, integratsiya.

DEVELOPING ENVIRONMENTAL COMPETENCIES IN SCHOOLCHILDREN

Abstract

Preservation of the environment is becoming one of the most important problems of today. It is important that the growing younger generation of Bunda grow up, preserving the environment and adhering to environmental norms. For this purpose, we must first emphasize the issue of the formation and development of environmental compensation in our children from school age. The article also highlighted the issues of formation and development of environmental compensation in children of school age. Also in the article, the main emphasis is placed on the current innovative methods of environmental education. In order to cover the topic of the article, research works of foreign and local scientists were widely used.

Keywords: Environment, environmental compensation, cleanliness, school age, nature, environmental education in school, climate, integration.

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ У ШКОЛЬНИКОВ

Аннотация

Охрана окружающей среды становится одной из важнейших проблем современности. При этом важно воспитывать подрастающее поколение с соблюдением экологических норм и бережным отношением к окружающей среде. С этой целью мы должны, прежде всего, сделать акцент на формировании и развитии экологических компетенций у наших детей, начиная со школьного возраста. В статье освещаются именно вопросы формирования и развития экологических компетенций у детей школьного возраста. Кроме того, в статье сделан основной акцент на современные инновационные методы экологического образования. В целях освещения темы статьи широко использовалась научно-исследовательская работа зарубежных и отечественных ученых.

Ключевые слова: Окружающая среда, экологическая компетентность, чистота, школьный возраст, природа, экологическое воспитание в школе, климат, интеграция.

Kirish. Hozirgi vaqtda maktab o'quvchilarini ekologik tarbiyalash pedagogik nazariya va amaliyotda ustuvor yo'nalishga aylanib bormoqda. Bu bizning sayyoramizdagi murakkab vaziyat bilan bog'liq: aholining tez o'sishi, demak, uni oziq-ovqat bilan ta'minlash muammosi, sanoatni mineral xom ashyo bilan ta'minlash, energiya muammosi va, albatta, atrof-muhitning ifloslanishi. tabiiy muhit - bularning barchasi yerdagi hayotning mavjudligiga tahdid soladi. Bunday holatning eng muhim sabablaridan biri aholining ekologik savodsizligi, ularning tabiatga aralashuvi oqibatlarini oldindan ko'ra olmaslikdir. Shu sababli, YuNESKO va YUNEP xalqaro tashkilotlari Yer aholisining ekologik ta'lim mazmuni va muddatlarini qayta ko'rib chiqish zarurligi masalasini ko'tarmoqda. Aholining ekologik madaniyatining shakllanishi, shakllanishining boshlanishi bola hayotining birinchi 7-8 yiliga to'g'ri keladi. Boshlang'ich maktab yoshi - bu inson hayotining hal qiluvchi davri, chunki bu erda atrofda dunyoga to'g'ri munosabatda bo'lish asoslari qo'yiladi. Muayyan ekologik g'oyalarni olgan o'quvchilar tabiatga nisbatan ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lishadi. Kelajakda bu ma'lum bir mintaqada ham, butun mamlakatda

ham ekologik vaziyatning yaxshilanishiga ta'sir qilishi mumkin[5].

Hozirgi kunda atrof-muhitni asrash u butun insoniyatning muammolaridan biridir. Atrof-muhitdagi global muammolar butun insoniyatning taqdiriga ta'sir qiladi. Jamiyat rivojining hozirgi bosqichida atrof-muhit sohasidagi ta'lim masalasi alohida ahamiyatga va dolzarblikka ega. Buning asosiy sababi umumiy atrof-muhitning umumiy ma'nosi haqida farzandlarimizda tushuncha xosil qilmasdan turib kelgusida ushbu muammolarni tugatishning oldini olib bo'lmasligidir. Shu munosabat bilan bolalarda ta'limning dastlabki yillaridan boshlab zamonaviy maktabda atrof-muhit va tabiat sohasidagi ta'limga va bilimlarga e'tibor berish zarurdir. Nega endi ekologik bilimlar erta yoshdan boshlab bunchalik zarur va buning sababi nima edi? Bunga sabab bolalar atrof -muhitda ekologiyani asrash unga nisbatan to'g'ri munosabatda bo'lish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak. Ekologik ta'lim zamonaviy ta'limning o'zagiga aylanib bormoqda va uning zamonaviy tizimlarini va butun jamiyatni qayta qurishning kalitidir. Shunday qilib, ekologik ta'limning yangi axloqning asosi va odamlarning amaliy

hayotining ko'plab masalalarini hal qilishda yordam berish roli bugungi kunda ayniqsa dolzarbdir. Hozirgi kunda bu sohada e'tiborni qonunchilikdagi o'zgarishlardan ham anglash mumkin. 2017—2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalarni so'zsiz amalga oshirish, respublika hududlaridagi ekologik muammolar yechimiga ta'lim tizimini joriy qilish bilan hissa qo'shish, o'sib kelayotgan yosh avlodning ekologik savodxonligini oshirish, ekologik ongi va ekologik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish, ekologik ta'lim va tarbiya jarayonini samarali tashkil etish maqsadida Vazirlar Mahkamasi tomonidan "O'zbekiston Respublikasida ekologik ta'limni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" qaror qabul qilinadi[1]. Ushbu qonunga ko'ra, O'zbekiston Respublikasida ekologik ta'limni rivojlantirish va bu sohada islohotlarni yanada kengaytirish borasida bir necha islohotlar kiritilgan.

Avvalombor, ekologik kompetensiya bu nima? Ushbu so'z qanday ma'noni bildiradi. Ekologik kompetensiya- tirik organizmlarning inson hayotidagi ahamiyatini anglab yetish, ularni muhofaza qilish bo'yicha ko'nikmalarni egallashidir. Ekologik kompetensiyalar tizimining asosiy qismlaridan biri ekologik shaxsiyatdir. Aynan insondagi ekologik shaxsiyatning to'g'ri shakllanishi bolalikdanoq to'g'ri shakllantirilishi orqali ekologik kompetensiyalar shakllantiriladi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Ekologik kompetensiyalar va ularning shaxslarda turli yoshlarda shakllanishi va rivojlanishi borasidagi ilmiy tadqiqot ishlari olib borgan xorijiy va mahalliy olimlardan misol qilib keltirish mumkin. Xozirgi vaqtda tegishli pedagogik jarayonda ekologik tarbiya muammosini hal qilishga yo'naltirilgan tadqiqotlar yetarli ilmiy-uslubiy bazaga ega emas. Bu bizni zamonaviy pedagogik nazariyada ekologik ta'lim va tarbiya tarixini o'rganishga murojaat qilishga undaydi. Ekologik tarbiyaning umumiy jihatlari N. M. Aleksandrov, S. V. Alekseev, L. L. Anastasova, R. S. Bondarevskaya, Yu. A. Gagin, I. D. Zverev, A. G. Muravev, E. V. Mixaylova va boshqalar[2].

Bir qator tadqiqotchilarning fikricha, (O. D. Arefiev, F. S. Gainullova, S. N. Glazachev, V. A. Danilenkova, E. N. Dzyatkovskaya, D. S. Ermakov, N. F. Kazakova, A. A. Makoev, A. I. Novik-Kachan, L. V. Panfilova, G. A. Paputkova, L. E. Pistunova, G. P. Sikorskaya, N. V. Skalon, E. A. Tokmakov, Yu. A. Sharonova, E. A. Shulpina va boshqalar.) ekologik kompetensiya shaxsning ekologik madaniyatini shakllantirishning integral ko'rsatkichi bo'lib xizmat qilishi mumkin; barqaror rivojlanish maqsadlariga mos keladigan ekologik, pedagogik, psixologik prinsiplar va ekologik ongni shakllantirish va inson ekologik madaniyatini shakllantirishga imkon beradigan ekologik ta'limning tizim shakllantiruvchi elementi bo'lib xizmat qila oladi [5].

A.N. Zaxlebniy, I.T. Suraveginaning fikricha, ekologik ta'lim tabiatdan foydalanish tamoyillarini odamlar ongi va faoliyatida tasdiqlashdan iboratdir. Atrof-muhit va inson salomatligiga zarar yetkazmasdan muayyan iqtisodiy va ekologik muammolarni hal qilish ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat bo'ladi. U insonning ajralmas xususiyatlaridan biri bo'lib, uning hayot yo'nalishini belgilaydi, dunyoqarashida o'z izini qoldiradi. A.N. Zaxlebniy fikricha, "Ekologik ta'lim, - inson ongi va faoliyatida tabiatdan foydalanish tamoyillarini tasdiqlash, atrof-muhit va inson salomatligiga zarar etkazmasdan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilish ko'nikma va ko'nikmalariga ega bo'lish"dir. Yan bir rus olimi L.P. Pechko ekologik ta'lim moddiy qadriyatlar manbai, hayotning ekologik sharoitining asosi, hissiy, shu jumladan estetik tajriba ob'ekti sifatida

tabiatga nisbatan insoniyat tajribasini o'zlashtirishda namoyon bo'ladi deya aytadi [9].

L.D. Bobylev esa ekologik ta'lim quyidagi asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi, deya tariflaydi:

Tabiatga qiziqish;

Tabiat va uni muhofaza qilish haqida bilim;

Tabiatga nisbatan estetik va axloqiy tuyg'ular;

Tabiatdagi ijobiy faoliyat;

Tadqiqot metodologiyasi. Maktab yoshidagi bolalarga doimiy ta'sir ko'rsatadigan ekologik ta'limning asosiy bo'g'inlari:

Maktabgacha ta'lim muassasalari;

Maktabdan tashqari ta'lim muassasalari;

Ommaviy axborot vositalari;

O'z-o'zini tarbiyalash.

Boshlang'ich maktab yoshidagi bolani ekologik jihatdan yetuk qilib tarbiyalashda yetakchi rolni maktab o'ynaydi, u ikki tomonni o'z ichiga olgan ekologik ta'lim jarayonini tashkil qiladi: o'quv va sinfdan tashqari ishlar. Ekologik ta'lim jarayonining tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

Maqsadlar;

Tamoyillar;

Vazifalar;

Usullar, shakllar, vositalar;

Shartlar;

Natijalar;

O'qituvchilar va ota-onalar maktab o'quvchilarini tabiatdagi xulq-atvor qoidalariga ko'ra bilish muhimligini bilishadi. O'quvchilarning ekologik bilimini shakllantirishda eng muhimi, uning pedagogik ijrosini o'qituvchi va ota-onalar tomonidan bajarilishidir. Ya'nikim, o'qituvchi va ota-ona bolalarga o'rgatayotgan ekologik holatlardagi harakatlarda avvalombor, o'zlari aktiv bo'lishi muhimdir. Shu bilan birga, bolalarning o'quv va darsdan tashqari faoliyatining barcha shakllari va turlari yaqin munosabatlarda bo'lishi kerak. Maktab yoshidagi bolalarning tabiatga mas'uliyatli munosabat uchun ishonchli asosni shakllantirish imkoniyati to'g'risida gapirishga imkon beradigan noyob bilim va tajriba bilan ajralib turadi. Boshlang'ich maktabning barcha o'quv turlari bolalarning ekologik javobgarligini shakllantirishga hissa qo'shish uchun yaratilgan. Shunday qilib, bola tabiatni tushunishni o'rgangan, uning go'zalligini his qilishni o'rgangan uchun siz ushbu fazilatni bolaligidan ajratishingiz kerak. Ekologik bilimlar va madaniyat bir shaxsda erta yoshdan boshlab paydo bo'ladi. Va bu borada yosh maktab o'quvchilarining ekologik bilimi katta.

Bolaga tirik organizmlar o'rtasidagi atrof-muhit bilan bog'liqlik va jismoniy va ruhiy holatni boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish uchun bolaga yovvoyi tabiat qonunlari to'g'risida bilimlarini o'rganishni o'rgating. Ta'lim va ma'rifiy vazifalar asta-sekin aniqlanadi:

- ekologik bilimlarni chuqurlashtirish va kengaytirish;

- ekologik faoliyat paytida maktab o'quvchilarining kognitiv, ijodiy, jamoat faoliyatini rivojlantirish,

- tabiatga boshlang'ich ekologik qobiliyat va ko'nikmalarni - xulq-atvor, kognitiv, konvertatsiyani o'rnatish,

- ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish (ko'tarish).

Tahlil va natijalar. Yuqorida keltirilgan ma'lumotlarga qarab, ekologik ta'limni maktab o'quvchilarida shakllantirish uchun qanday yo'l tutish mumkin? Maktabda mavjud bo'lgan bilimlarning umumiy tarkibi nimada? Yosh maktab o'quvchilarining ekologik tayyorgarligiga nima talablar bor? Qanday qilib ta'lim berish kerak? Taklif sifatida ekologik ta'limning shakllantirishning eng to'g'ri yo'llaridan biri - tabiatga ekskursiyalardir. Afsuski, ko'pchilik bolalar tabiat haqida juda cheklangan, iste'mol g'oyalari bilan maktabga kelishadi. Bolalarning qalblarini hayratda qoldiradigan, rang-barang va noyob tabiat olamini ochish

uchun ularni real xayot bilan yaqindan tanishtirish eng maqbul yo'ldir. Ekskursiyadan oldin kirish paytida o'qituvchilarning savollari, bularning barchasi bolalarning diqqatini atrofda tabiatga jalb qilishi kerak. Ekskursiyalarni tashkil qilish orqali bolada ekologik tarbiyaning jonli obrazi bilan tanishishi mumkin. Ekskursiyalar bizga tabiiy aloqalarni va o'rganishni rivojlantirishning asosiy bosqichlarini aniqlashga imkon beradi. Ekskursiyalar faqat sayohatlar bilan emas, balki tabiat qo'ynida ochiq darslarni tashkil qilish orqali ham ekologik tarbiya berishni yanada jonlantirish mumkin[8].

Xulosa va takliflar. Zamonaviy dunyoda ekologik madaniyat tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, chunki bu jamiyatning eng muhim muammolaridan biri bo'lib, uni kelgusida mavjudligini aniqlaydi. O'rganishni boshlash va

yuqoridagi nazariy ma'lumotlarni amaliyotga qo'llash orqali maktab yoshidagi bilimlar kuchli e'tiqodlarga aylanishiga erishish mumkin. Ekologik kompetensiyalari yetarlicha shakllangan o'quvchilar tabiat bilan ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lishadi. Maktab o'quvchilarida ekologik kompetensiyalarni to'g'ri shakllantirish orqali kelajakda mintaqamizda va umuman mamlakatda ekologik vaziyatni yaxshilashga o'z hissamizni qo'shishimiz mumkin. Shunday qilib, zamonaviy sharoitda atrof-muhit madaniyati - bu shaxsning yetakchi tarkibiy qismlaridan biridir. Bu insonda haqiqiy ekologik sivilizatsiya shakllanishiga hissa qo'shadigan asosiy tizimni shakllantiruvchi omil sifatida ko'rib chiqish mumkin.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. O'zbekiston respublikasida ekologik ta'limni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida.
2. Абульханова К.А. Деятельность и психология личности. - М.: Просвещение, 1980. - 192 с.
3. Гибсон Дж. Экологический подход к зрительному восприятию. М.: Прогресс, 1988. - 127 с.
4. Дедю И. И. Экологический энциклопедический словарь. Кишинев:1141. ПРЕСС, 1989.-432 с.
5. Дерябо С.Д. Экологическая психология: диагностика экологического сознания. М.: Московский психолого-социальный институт, 1999. - 212 с.
6. Дерябо С.Д., Левин В.А. Методика диагностики и коррекции отношения к природе. М.: Наука, 1995. - 232 с.
7. Дерябо С.Д., Левин В.А. Экологическая педагогика и психология.- Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. 342 с.
8. Иванов Д.А., Митрофанов К.Г., Соколова О.В. Компетентностный подход в образовании: проблемы, понятия, инструментарий. М.: АПКИПРО, 2003.-98 с.
9. Степанец Р. В. Исследование экологической компетентности как интегративного показателя экологической культуры личности // Вестник БГУ. 2012. №1 (2).

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУз

АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУГ'БЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2022
1/5**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир хайъати:

Сагдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Ҳ. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Ганиева М.Х. – соц.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Тўхтаев Х.П. – ф.ф.н., доц.

Болтабоев Ҳ. – фил.ф.д., проф.

Раҳмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддиқова И.А. – фил.ф.д., проф.

Ширинова Р.Х. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2022

МУНДАРИЖА

Тарих

Матякубов Н. Ўзбекистонда уй-жой қурилиши тарихи (1991-2021 йиллар): статистик таҳлил.....	4
Махмудова М. Амир Темурнинг Муғон дашти ва Байлакон шаҳрида бунёд этган ирригация иншоотлари ҳақида мунозара.....	7
Насруллаев М. Бозор иқтисодиётига ўтишнинг Ўзбекистонга хос хусусиятлари	11
Одилов Б. Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларининг тарихий-этнографик атласи масаласи.....	15
Хайдаров М., Пирназаров М., Саидходжаева М., Миравдуллаев А., Миракбаров М. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қончиликнинг дастлабки одимлари ҳамда қадимий олтин қонлари ҳусусида айрим мулоҳазалар.....	18
Шакиров И. Взаимоотношения Узбекистана и стран Юго-Восточной Азии в сфере образования и науки (на примере Сингапура)	21
Фалсафа. Педагогика. Психология. Методика. Социология. Сиёсий фанлар	
Агзамходжаева Ш. Абдурахман Джамӣ – наставник и учитель Навои в тарикате	25
Арапбаева Д. Қозоқ этносининг ўзига хос урф-одат ва удумлари	29
Asqarxonova G., Aumatova A., Xolyigitova B. Boshlang'ich sinf o'qituvchisida shahsida ibrat namunasini shakllantirish	32
Аслонов И. «Бобурнома» бадиий – психологик тасвир муаммоси объекти сифатида	35
Атавуллаев М., Тўйчиев Н., Пардаев Б. Глобаллашув ва дунёнинг мафкуравий манзараси, мафкуравий плюрализм.....	38
Axmedov M. Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	41
Воуатов Н. Та'лимда корпоратив маданият	44
Боймуродов О., Тешабоев Т., Тухтаев Н. Совершенствование образовательного процесса в военном учебном заведении на основе использования боевого опыта	47
Ботирова Ш. Факторы развивающие мировоззрение автора в поэтическом выражении	51
Guliyeva E. Theoretical fundamentals on productive speech peculiarities	54
Джуракулов Х. Замонавий экотуризмни ривожлантиришнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмлари.....	57
Камолов Э., Хуррамов А. Стратегия управления биотехнологических систем при неопределенности состояний среды	61
Каримов Ф. Анализ уровня функциональной подготовленности футболисток сборной Узбекистана	65
Каримова М. Техника фалсафасининг такомиллашуви ва инсон тафаккурининг ўзгариши	69
Каюмова Г. Олий таълим тизимидаги рақамли таълим муҳити.....	73
Қутлымуратов К. Технологик таълим бўйича машғулотларни ташкил этишда миллий кадрларнинг муҳим омиллари ва илмий назарий асосларини такомиллаштириш	76
Мирбабаев М. Мактабгача ёшдаги болаларнинг координатини қобилятини ривожлантириш	79
Муратова Ш. Ўғил болаларни оилавий ҳаётга тайёрлаш муаммосининг илмий-назарий асослари ва унинг ўрганилганлик ҳолати	82
Назаров Н. Оммавий спортни ривожлантириш аҳолини соғломлаштиришнинг асосий омилларидан бири	86
Назаров С. Соғлом фикрлаш соғлом турмушининг асосий сифатидир.....	89
Pulatova O. Pedagogical mechanisms for the development of a culture of communication between students of technical universities	91
Раббимова Ф., Туракулова В. Познание эстетической ценности природы.....	94
Равшанов Ғ. 16 ёшли ўсмирларнинг жисмоний ва ҳаракат тайёргарлигини takolomlayishga йўналтирилган услубиёт тадқиқоти	98
Ro'ziqulov A. Milliy o'zlikni anglash jamiyat hayotiga qanday ta'sir etadi?	102
Rustamova G. Maktabgacha yoshdagi bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishda triz texnologiyasidan foydalanish	105
Саидов И. Ёшларнинг маънавий кифасига қўйиладиган замонавий талаблар ва уни амалиётда намоён бўлиши	107
Саиткулова Н. Академик мобиллик ва унинг таълим жараёнидаги ўрни	109
Сатторов М. Ўзбекистонда экотуризмни ривожлантириш-экотизим ва ёшлар эстетик онгини соғломлаштириш усули сифатида	112
Сирожиддинова И. Талабаларнинг касбий-ижодий қобилятларини ривожлантириш масалалари	115
Соатов Р. Машраб яшаган давр маданият ҳаёти ҳақида мулоҳазалар	118
Таникулов Ж. Медиа ахборот ва жамоатчилик фикри феномени	121
Тошпулатова Д. Биологик таълимда ўқувчиларни креатив фаолиятини ривожлантириш имкониятлари	124
Turaqulova V. Maktab o'quvchilarida ekologik kompetensiyalarni shakllantirish	127
Умарова Р., Мадаминов Ғ. Beruniyning tabiiyyun oqimi nuqtai nazaridan borliq muammosini o'ziga xos tarzda yechish yo'llari.....	130
Усмонов А. Ёш футболчиларни тайёрлашнинг ўзига хос хусусиятлари	134
Faxriddinov Yo. Ta'lim tarbiya jarayonini diagnostika qilishda qo'llaniladigan usullar	137
Ҳабибуллаев М. Ёшларда фуқаролик позициясини шакллантириш коррупцияга қарши курашнинг самарали воситаси сифатида.....	140

Хамедова Ю. Акцентуации, психопатии характера личности и социальные предпосылки проявления интеллектуального развития детей	144
Xamroyev U. Talabalarning algoritmlashga oid intellektual qobiliyat darajasini aniqlash usuli	148
Ҳошимхонов М. Машраб педагогик меросида тинчлик ва адолатпарварлик ғоялари	152
Hazratkulova G. Steam-ta'lim" yondashuvi asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarni tasviriy faoliyatini takomillashtirish	155
Чўлиев Т., Даминов Р., Пардаев Н. Особенности лекции курса общей физики	158
Шарипов А. Шахнинг иродавий тузилмаси ва ирода сифатларининг психологик талқини	161
Шоимов А., Бўриева М. Маънавий-маърифий ислохотлар – янги авлодни тарбиялаш омили	164
Shokirova N. Tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar gender tarbiyasidagi kompetentligini rivojlantirish	168
Эгамбердиев А. Олий таълим трансформациясининг эмпирик таҳлили	171
Egamberdiyeva S. Innovative approaches of teaching foreign languages	174
Эркинов И. Давлат бошқарувида электрон ҳукуматнинг жорий этилиши – бошқарув самарадорлигини ошириш омили сифатида	177
Юлдашева Ф., Юлдашева С., Хаджикурбанова Г. Педагогические механизмы развития грамматической компетенции студентов Вуза	180
Юсупов А. Жамиятда фуқаролар сиёсий фаоллигини юксалтиришда маданий, маънавий ва мафқуравий омилар	183

Филология

Абдувалитов Е. Миллий мактабларда қардош халқлар адабиётини киёсий ўрганиш	184
Абдуқаххоров С. Олам лисоний манзарасининг тилда ифодаланиш жараёни	185
Azimjonova Sh. Usmon Nosir adabiy portretiga badiiy chizgilar	186
Anarbekova G. Communicative and pragmatic aspects of euphemisms in the english and uzbek political media discourse	189
Байзаков Ж. Пейзаж тасвири поэтикасида услубий муштараклик	192
Воситов В. Инглиз тилидаги туркизмларни ўрганиш хусусида	195
Doliyeva L. The role of onomatopy in phraseology (based on the material of the french language)	198
Иногамова Ф. Идиомалар ва уларнинг фразеографик таърифи тамойиллари орасидаги фарқланиш	202
Yo'ldosheva D. Tilshunoslikda tautologiyaning shakllanishi va taraqqiyoti	205
Курбанова М. Ҳошимжон ва Гекльберри характерининг киёсий таҳлили	208
Qodirova M. Understanding of conceptual metaphor in literature	211
Mamadaliyeva S. Alisher Navoiy ijodidagi maktub janrining xususiyatlari haqida	214
Махмудов А. Г.Э.Лессинг ижодида “Уч узук ҳақида ривоят”идаги тарихий ривоятнинг берилиши	217
Mirzayeva G. Structure and linguistic features of phraseologies in english and uzbek languages	220
Муминова А. Реклама матнининг лингвистик тавсифи	223
Muslixiddinova R. Sadriddin Ayniy asarlarida komponenti ma'no ifodalovchi juft so'zlarning qo'llanilishi	226
Мухаммедова Х., Ирсадиева М., Кадзуо Исигуро асарларида метафоранинг тасвирланиши	229
Назиржонова З. Француз тилида «кўрқинч (peur)» эмоционал концептини репрезентациялашнинг лексик воситалари	232
Наимова А. Тарихий инверсиянинг намоён бўлиш воситалари	235
Nurmanov F. Sharq mutafakkirlarining turkiy tillar fonetikasiga oid ayrim qarashlari	238
Саломова Г. Тилшуносликда аббревиатураларнинг тадқиқи масаласи	241
Sattarova N. Erkin Vohidovning lingvopragmatik vositalardan foydalanish mahorati	244
Собиржонова Н. Лингвистик атамалар луғатини тузишга доир айрим мулоҳазалар	247
Sobirova R. O'zbek va ingliz tillarida leksik satx birliklarini tadqiq qilishning metodologik asoslari va tasniflash mezonlari	250
Сотволдиева И. Тилшуносликда коллоквиализм тадқиқига назар	253
Суюнов Б. Тиббий терминологиядаги лакунар бирликлар тезауруси	256
Toshpo'latova N. Ulug'bek hamdam asarlarida qo'llanilgan hissiy ifodalar tahlili	260
Турдибеков М. Топонимларнинг юзага келишида табиий шароит ва жамият ҳаётида рўй берган тарихий, ижтимоий-сиёсий воқеаларнинг аҳамияти	263
Узакова Г. Трансформированные фразеологизмы в английском и русском языках	266
Умурзаков Р. Бола образи назарий муаммо сифатида	269
Шамуратова Г. XX аср немис адабиётида ёшлар мавзуси (адиблар Генрих Манн, Томас Манн, Эрих Мария Ремарк ва Анна Зегерс асарлари мисолида таҳлил)	272
Ярашова Н. Диалогик нутқнинг лингвопсихологик тадқиқи (болалар нутқи мисолида)	275
Яхшибоева Н. Эркин Аъзам асарлари таржимасида колористик ибораларнинг қайта яратилиши	279
Яхёева З. Сон ва сифат тушунчаларининг дунё концептуал тизими ҳамда тил тасвиридаги муҳим ўрни	283